

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 38.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyri, á forðdømi.
20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 17. september 1938.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstevuni. Telf. 143.

12. árg.

Fíggjarsáttmálin, hitt stórsta tiltak á javnaðarmanna leið.

Allir skilamenn megu viðganga, at úrslitið av fíggjarsáttmálinum við ministerið er stór-
fingdið, og at tað á mangan hátt
sker djúpt, ja beinleiðis er ein
umskipan av núverandi sam-
felagsviðurskiptum.

Uppskotið til fíggjarskipan fyri
kommunur og lögting, ið mini-
sterið og lögtingsins umboðs-
menn — við undantaki av
Patursson og sambandsins fyr-
varni — komu á samt um at
leggja fyri lögtingið, er ikki
einans stórt í tølum, men tað
er meir enn hent er áður bygt
princippið: **hjálp til sjálv-
hjálp**, hetta hitt einasta hald-
gøða princippið og heilbrigða
skipan. — Okkum tykir: hin
einasta farandi stjórnarleið hjá
Føroyingum, sum státt er!

Øg her skal tað sigast alt
fyri eitt, at neyvan man nakað
dansk ministerium á nokrum
sinni hava sýnt eina tilika
samkenslu, viðkenslu og skiljan
av teim føroysku viðurskiptum

- fíggjarligu sum mentunarligu
- sum ministerið Stauning sýndi
undir fíggjarsáttmálinum, ið
fóru fram við teir nú beint
afturkomnu útsendingar lög-
tingsins. Neyvan man nakað
ministerium hava verið so rúm-
sátt i at royna at fáa hitt
føroyska amts- og kommunala
húshaldandi aftur á fótur.

Hetta skylda vit Føroyingar
ministeriinum tøk og virðing
fyri.

Spurningarnir:

Hvat týðir henda fíggjarskipan
fyri land og fólk,
hvat vígar hon í peningi,
hvørja megnandi ávirkan
hefur hon á okkara samfelags-
liv og á einstaklingin,

vilja vit í stuttum svara, sam-
stundis sum vit lýsa frá, hvønn
lut staturin, lögting og kommunur
hvør sær tekur í fíggjarskipanini.

útreiðslurnar skornar langt
niður.

Hetta er júst tað, ið er fyr-
reikað í fíggjarsáttmálanum við
ministerið:

Til sanering, eina umskipan
av kommunanna skuldarviður-
skiftum, hevur staturin játtað
150.000 kr.

Árligu útreiðslurnar, 950.000
kr., eru lættar við 400.000 ella
settir niður í 550.000 kr. Av
hesum lætta tekur lögtingið
150.000 í skúlaútreiðslum og
staturin 250.000, særliga útreiðs-
lurnar til social mál. Umframt
hetta tekur staturin um einar
100.000 kr. Árliga uppá seg í
nýggjum socialum útreiðslum.

Hvat tað týðir fyri kommun-
anna íbúgvast, at kommunanna
budgettir verða lætt við 400.000
kr. árliga, og at staturin afturat
rindar 100.000 árliga til nýggj
social mál, dugur øll at fata. At
gera hesa ábót til eitt »Skelet«,
verður víst torført hjá sjálv-
trú talsmanni enn tí danska
penninum í »Dagblaðnum«.

Sjúkraviðurskiptini.

Sjúkrahúsið á Tvøroyri moderniserað. „Dronning Alexandrines
Hospital viðkað. Nýtt sinnissjúkrahús. Løgtingið yvirtekur sjúkra-
húsdriftina við stórum stattilskoti.

Sjúkra- og sjúkrahúsviðurskipt-
ini hjá okkum hava leingi rópt
eftir eini botandi skipan. Trot
hefur verið uppá sjúkrahús.
Kommunurnar skylda til sjúkra-
kassarnar, og sjúkrakassarnir
hava ikki kunnað gildið til
sjúkrahúsini, ið aftur ikki hava
kunnað klárað sínar kreditorar
o. s. fr.

Hetta ótolandi ófærið verður
bøtt við fíggjarsáttmálanum, hvar
vit hava fingið eina fyri Føroyar
sera góða umskipan av hesum
viðurskiptum:

Suðuroy fær eitt modernað
og fíðarhóskandi sjúkrahús. »Dr.
Alexandrines Hospital« verður
viðkað og bygt verður eitt
sinnissjúkrahús.

Hetta sinnissjúkrahúsið er sær-
liga ætlað fyri »uppgevinn« sinnis-
sjúk, meðan sinnissjúk, sum
krevja særliga røkt og viðgerð,
verða send til Danmarkar. —
Hetta er eitt ómetaligt socialt
framstig.

Henda umskipan verður at
kosta statinum nógván pening.
Fyri tað fyrsta skal hann leggja
720.000 kr. út til byggingar.
Harnæst skal hann eftir sátt-
málanum rinda 2 kr. fyri hvønn
sjúkradag, t. v. s. 2 kr. um
dagin fyri hvønn sjúkling á
sjúkrahúsunum. Eru tað einir
50.000 sjúkradagar á øllum sjúka-
húsunum, týðir hetta 100.000
kr. í árligum tilskoti frá stat-
inum, ein studningum, sum
sjúkrahúsini ikki høvdu áðrenn
1. apríl 1938. Øll sjúkrahúsini
verða lögð undir lögtingið og
stýrd av eini 5-manna nevnd,
3 valdir av lögtinginum og 2 av
statinum.

Í sambandi við umtaluna av
statsins tilskoti til sjúkrahús
kann nevast, at til tuberkla- og
epidemisjúklingar letur staturin
eitt tilskot uppá 1 kr. fyri hvønn
sjúkradag. Fyri viðurgjaldsfría
behandling av epidemisjúkling-
um og tuberklasjúkum verður
staturin at hækka endurrinding-
ina (refusjónina) frá kr. 1,20 til
kr. 5,30 fyri hvønn sjúkradag.

Undirhaldspeningin og sær-

Ellisrentan - og invalidrentan.

Ellisrentan verður tikin upp
til broytingar 1940, og sett verður
invalidrentulóg í gildi fyri Fø-
oyar. Útreiðslurnar hjá tí al-
menna av hesi lóg verða bornar
av statinum einsamallum.

Leingi hava javnaðarmenn
talað fyri og kravt avlams-
rentu til hini í samfelaginum

forsorgina, sum kommunurnar
higartil hava verið kleppaðar
einsamallar við, verður staturin
eftir fíggjarsáttmálanum at rinda
3/4 av. Tað sama er tilfellið við-
víkjandi útreiðslunum til sinnis-
sjúk.

Vanlukkutryggingarlógin.

Henda lóg treingir til broyt-
ingar, og er sett í sáttmálan, at

hon skal verða tikin upp til
broytingar.

Vega- og havnamálini.

Yvir 2 milliónur tøy fyrstu 5 árin aftaná 1940.

Allir menn eru samdir um,
at havna- og vegaarbeiðið ikki
er fullfíggjað, og minni enn so.
Eigur tí hesin spurningur ikki
— sum »Dagblaðið« sigur —
einans ein athuga, sum verður
takseraður til 200.000. »Dag-
blaðið« má falda hetta við 10.

Eftir sum frálíður, og vega-
longdin økist í hvørjum, verður
viðlíkahaldið av vegunum ein
meiri árennandi spurningur.

Í fíggjarsáttmálanum hava vit
ta sera góðu skipan, at stov-
naður verður ein veggurrunnir við
einum grundstovna uppá 500.000
frá statinum. Herafturat rindar
staturin tvey fyrstu 5 árin í alt
110.000 og lögtingið 110.000.
Tilsamans verður frá stati og
lögtingi tvey fyrstu 5 árin latið
220.000 kr. til vegagrunnin.

Til nýggjar vegir, lendingar
og smærri havnir gevur mini-
sterið tilsagn um studning í
framtidini sum higartil, soleiðis
sum torvurin troðkar á. Tey
fyrstu tvey árin aftaná 1940
verður hesin studningur vegna
tær stóru byggingarútreiðslur,
staturin annars hevur hesi ár,
settur til tað, ið vega- og havna-
studningurin nú er, 100.000 um
árið. Minni enn 100.000 verður
studningurin ikki í komandi
árum. Taka vit eitt fíðarskeið
svarandi til núverandi finans-
plansáramál, og rokna vit kom-
mununnar part til fjórðingin av
byggingarkostnaðinum, koma vit
til eitt tal, ið liggur omanfyri 2
milliónur, veggurrunnin uppí-
roknaður sjálvandi!

Innanoyggja siglingin.

„Smiril.“

Í samband við »Smiril« er
tikið upp fíggjarsáttmálan spurn-
ingurin um at gera eina kon-
sessiðslóg fyri ferðabátasigling.
Okkum tykir, at tað í hægsta

stig er tørvur á, at lögtingið
fær henda koncessiðnarættin.
Eitt stórt framstig, um vit koma
so langt.

400.000 árligur lætti til kommunurnar umframt einar 100.000 til nýggj social mál.

Okkara kommunalu viðurs-
skifti hava leingi verið í fíggjar-
ligum óföri.

Javnaðarmenn, ja allir hugs-
andi Føroyingar hava verið
greiðir yvir, at her svall í okkara
samfelagslíkani, og at her mátti
skerast djúpur skurður, um vón
skuldi vera at vinna kommunum
lífsevni og sunnleika aftur.

Áðrenn 1. apríl 1938 vóru
kommunnanna samlaðu útreiðslur
950.000 kr. Við núverandi smáu
innløgum vóru tær ikki fjarar
at bera hesa byrði. Flestar av
teim vóru í meir ella minni
muni rendar fastar.

Her vóru fyrst og fremst
tvey tiltøk at taka til, um vón
skuldi vera fyri at hjálpa teim
aftur á fótur:

a) Hvør kommunan í sær fekk
eina skipan við sínar kre-
ditorar — eina akkord —
og so restskuldina, tæy
mongu smáu lánini, kon-
venterað við einum biligum
longum láni.

b) Alikningarnar, tað vil siga